

GEZ

KARTA ADRESOWA ZABYTKU NIERUCHOMEGO

3. Miejscowość

1. Nazwa

**WILLA
OB. MUZEUM IM. ANNY I JAROSŁAWA
IWASZKIEWICZÓW W STAWISKU**

2. Czas powstania

1927-28 r.

PODKOWA LEŚNA

7. Fotografia z opisem wskazującym orientację albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym

Widok od płn.

4. Adres

ul. Gołębia 1A

kod pocztowy: **05-807**

nr ewidencji działki: **1/1 (obr. 2)**

5. Przynależność administracyjna

Województwo: **MAZOWIECKIE**

Powiat: **GRODZISKI**

Gmina: **PODKOWA LEŚNA**

6. Formy ochrony

**MPZP Miasta-Ogrodu Podkowa Leśna:
Uchwała nr 84/XIX/08 Rady Miasta
Podkowy Leśnej
z dnia 26 czerwca 2008 r.**

**Rejestr zabytków:
Nr 1108/764 z 22.02.1967 r.**

**Obiekt na terenie wpisanym do rejestru
zabytków jako układ urbanistyczny,
zabudowa i zieleń miasta – ogrodu
Podkowa Leśna w granicach
administracyjnych – nr A-1194
z dnia 22.10.1981 r.**

8. Historia, opis i wartości

Budynek powstał w dwudziestoleciu międzywojennym dla Jarosława Iwaszkiewicza i jego żony Anny z Lilpopów. Pisarz mieszkał i tworzył w nim do końca życia. Siedziba swym wyglądem przypominająca pałac położona w podwarszawskiej posiadłości ziemskiej odwiedzana była przez liczne grono artystów, zwłaszcza wybitnych literatów i muzyków. W czasie II wojny światowej dom stanowił dla wielu z nich schronienie. Obecnie mieści muzeum poświęcone pisarzowi i jego żonie.

Dom wybudowany wg proj. arch. Stanisława Gądzikiewicza w l. 1927-28 przez budowniczego Hichla z fundacji Stanisława Lilpopa. Wokół domu prowadzono gospodarstwo z częścią ozdobną i użytkową, do której należał także staw rybny. Nazwę Stawisko pisarz nadał swojej posiadłości przez sentyment do ukraińskiego majątku Stawiszczce Branickich, w którym pracował jako korepetytor. Dom pisarza stanowił ważny ośrodek życia kulturalnego i artystycznego. II wojnę światową budynek przetrwał bez zniszczeń. Jarosław Iwaszkiewicz pełniący przez wiele lat funkcję prezesa Związku Literatów Polskich, czy posła na Sejm PRL zamieszkiwał z rodziną dom w Stawisku do śmierci w 1980 r. Wygląd budynku nie uległ wielu zmianom. Zauważalną ingerencją w jego pierwotną bryłę była wymiana okna powiekowego w zach. połaci dachu na facjatę. Teren otaczający budynek stopniowo parcelowano po oddzieleniu w l. 60. XX w. drogą z Warszawy do Skierniewic fragmentu z układem wodnym. Po śmierci małżeństwa Iwaszkiewiczów, na mocy testamentu pisarza, Stawisko bez zaplecza gospodarczego stało się własnością Ministerstwa Kultury i Sztuki z przeznaczeniem na Muzeum. Placówkę otwarto w 1984 r., a w 2011 r. jej siedziba została zmodernizowana.

Dom położony jest w 18-hektarowej posiadłości na obszarze Podkowy Leśnej. znajduje się na terenie porośniętym w przeważającej części parkiem leśnym. Od pn. bramy przed owalny podjazd przed budynkiem prowadzi aleja wysadzona świerkami, a bliżej domu lipami. Architektura obiektu odwołuje się do stylu dworskiego o mocnych nawiązaniach do klasycyzmu. Budynek jest murowany z cegły, tynkowany, z cokołem i dekoracją elewacji z kamieni polnych. Został założony na rzucie litery L, z ryzalitami w elewacji frontowej i bocznej wsch.. Budynek podpiwniczony, piętrowy z poddaszem. Przykrywa go czterospadowy dach kryty dachówką z oknami powiekowymi od frontu i facjatami od zachodu i południa. Wydatny ryzalit wsch. i pd. skrzydło budynku mają dachy dwuspadowe z naczółkiem. Zwróconą na pn. dziewięcioosiową elewację frontową wyróżnia trójosiowy ryzalit środkowy, zwieńczony trójkątnym frontonem z herbem Iwaszkiewicza Trąby w centrum tympanonu. Ryzalit poprzedza ganek ze schodami z trzech stron i czterema kolumnami toskańskimi wspierającymi balkon piętra o tralkowej balustradzie. Ryzalit wyróżnia się też ciekawą formą otworów drzwiowych i okiennych. Na parterze dwa owalne okna ujmują po bokach portal drzwiowy o łuku koszowym, a na piętrze zespół trzech okien naśladuje swym kształtem otwór termalny. Pozostałe okna budynku są prostokątne, z wyjątkiem tych w szczytach poddasza, które w skrzydle wieńczy łuk półkolisty, a w ryzalicie od wsch. łuk odcinkowy. Wszystkie prostokątne okna mają proste gzymsy podokienne i parapety wyłożone dachówką, a te na parterze zdobią od góry daszki wsparte na skubizowanych kroksztynach. Do elewacji tylnej przylega osadzona na wysokiej kamiennej podmurówce drewniana zadaszona weranda wspierająca taras piętra. Na jej skrajach dostawione są dwa biegi schodów. Elewacje pod wysuniętym okapem obiega prosty gzyms przerwany oknem w ryzalicie wschodnim. Wnętrze budynku ma układ dwutraktowy, na osi z hallem ze schodami na piętro. Ekspozycja muzealna prezentuje wyposażenie wnętrz, rzeczy osobiste, archiwum i bibliotekę pisarza, a także zbiór malarstwa z XIX i XX w.

Bibliografia:

- J. Kubiak, K. Rudziński. *Podkowa Leśna. Studium historyczno-urbanistyczne wykonane na zlecenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków m. st. Warszawy*, Warszawa 1983.
- B. Nowicka *Dzieje Stawiska*, w: *Podkowa Leśna i Stawisko. Szkice z dziejów*, Podkowa Leśna 2000.
- A. Żukowska-Maziarska. *Podkowa Leśna. Przewodnik*, Podkowa Leśna 2008.
- Decyzja nr KL-IV-680/8/67 w sprawie wpisania dobra kultury do rejestru zabytków.
- <https://zabytek.pl/pl/obiekty/podkowa-lesna-willa-ob-muzeum-im-anny-i-jaroslaw-i-ivaszkiewicz>

9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji

Stan zachowania bardzo dobry. Obecnie nie występują zagrożenia dla substancji i formy architektonicznej budynku.

10. Wykonanie karty (autor, data i podpis)

Judyta Nawrot Bukowiec
RELIKT Pracownia
Archeologiczna
Listopad 2019 r.

11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków)